

א) [עיי' תוס' שבת קמן: ד"ה הא קמ"ל, ב) דמאי פ"א [מ"ב, א] ונכורות נא, ד) [ע' תוס' פסחים לה: שילה ד"ה שחלל כו' ומיהו תימא וכו'], ט) [לעיל מו: א, ו] [תרומוה פ"ו מ"ד, ו] גי' רש"ל נאכרעה, ח) [ויקרא ו' כב כו נמדבר ה, ט] [ועיי' העב תוס' מדה נג, ד"ה שאף], י) [וע' העב תוס' שס ד"ה אימא וכו'], כ) [ועיי' תוס' שבת קמח, ד"ה ונתן],

גליון הש"ם

תום' ד"ה או דלמא וכו' ואי"ת והלא בהקדש לקמן נז ע"א ועיי' ר"ה דף לא ע"ב תוס' ד"ה ויקש ונכסיות דף ל ע"א תוס' ד"ה נאמריה:

מוסף רש"י

הבעלים נותנין. על כרחן עשרים ושש שאי אפשר לתת לזה באחד ועשרים שנמלא הקדש נפסד ו' נחמשה סלעים ולבעלים נמי לא פחתין מן הקרן ששמהא איש אחר הלכך נותנין כ"א לקרן וחמשה לתוספת חומש ועל עילויו של זה שהעלה בדמיו סלע אין מוסקיף חומש אלא על קרן ששמהא הוא: **עשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים**. והתם (ערכין ד' סו:) פריך וינמא לגיזבר אתא גברא נחריקאי הרי בא אחר תחמינו שחפץ ליתן כמה שעולה קרן וחומש שאמרתי ואין הקדש נפסד ולמה נכוף את זה לתת שלשים. וסיוס המשנה אמר אחד הרי הוא שלי נעשרים ושש אומר הגעתיך: **ש"מ חומשא מלצר**. מדקמתי חומש על עשרים סלעים חמש סלעים הרי חומש מן החוץ: הוא **וחומשו חמשה**. היינו חומש מלצר שהוא רביע של קרן: **חומש מעכב**. אכילה חוץ לחומה עד שיתן החומש: **אכנפשיה**. מאילוי אינו בכלל הפדיון שארבעה הווים פדו מעשר שהוא כנגדם: או **דלמא ארבעה נחמשה פריק**. כך הוא גזירת הכתוב שהחומש נפדן הפדיון הוא ואין שום ארבעה נפדן בפחות מחמשה: **דמאי**. מעשר שני של דמאי שחייבו חכמים להפריש הלווקח מעט הארץ: **אין לו חומש**. אם פודהו בעליו: ואין לו **ציעור**. בשנה שלישית שננטוו ישראל לבער כל מעשרותיהם מן הבית ולתת למי שהם רוצים כדכתיב: (דברים יד) מקלש שלש שנים וגו': **הא קרן יש לו**. דכל זמן שלא פדאו אסור לאוכלו חוץ לחומה: **מ"ט**. אין לו חומש ויש לו קרן: **דמעכב מדאורייתא**. נמעשר לדאורייתא: **איסיה דברבנן**. נמעשר דמאי דרבנן: **נשבת**. מפני כבוד שבת לא יעכב מלאכול בשביל חומש: **מדקאמר רבי נראין דברי ר' אליעזר נשבת**. אבל בחול אינו רואה את דבריו: **מכלל**. דלאו אפילו בחול אמר יאכל ונמעשר ודאי קאמר: **דכ"ע חומש לא מעכב**. שיהא האוכלו לוקח עליו משום לא תוכל לאכול בשעריך (שס יב): **והכא נחוששין לפשיעושא**. הא דקאמר רבי יהושע לא יאכל מדרבנן קאמר שמא יפסע ויחליש ולא יתן חומש עוד: **הואיל וגזברין תובעין אושו**. את החומש וליכא למיחש לפשיעושתא: **נראין דברי רבי אליעזר בהקדש**. הואיל וגזברין תובעין אותו: **הרי אמרו**. במסכת בכורות צ"ב בתרא (ד' נא.). **ונטן הכסף**. ואם המקדיש יגאל וגו' ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו: **פרומה**. זר האוכלה בשוגג: **אינה משתלמת**. מעות אלא פירות חולין שהשתלומין נעשין תרומה כדכתיב זו את הקודש מה שהוא נותן לו נעשה קודש. אלמא מידי דחזי להכי צעינן: **שלא מן החולין**. מעות או בגדים שוה כסף: **עליו**. נכילהו חומשין כתיב^א יוסף עליו: **ולא אכלה**. דהיא חורת צעינן: **משלם אם הכפל** של קנס גניבה נמעות: **דמי פרומה**. כמה שהיא שוה לימכר בשוק ודמיה פחותין מדמיה ראויה אלא דמי תרומה: **אכלה**. בשוגג דלא ידע שהיא תרומה: שני קנין. אחד לקרן ואחד לכפל וחומש נשכיל אכילה: **מן החולין**. פירות מתוקנין: **וסקרין**. השני שהוא בא מחמת כפל של קנס גניבה משלם נמי דמי תרומה כלומר מעות כמו שנמכרת תרומה בשוק:

פירוש

הבעלים נותנין. על כרחן עשרים ושש שאי אפשר לתת לזה באחד ועשרים שנמלא הקדש נפסד ו' נחמשה סלעים ולבעלים נמי לא פחתין מן הקרן ששמהא איש אחר הלכך נותנין כ"א לקרן וחמשה לתוספת חומש ועל עילויו של זה שהעלה בדמיו סלע

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נר.

אין דלמא ד' בה' פריק וחומש מעכב. וא"ת °והלא בהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ומסתמא הוא הדין נמעשר וי"ל דודאי אם אמר הוא וחומשו מחולל על פרוטה (פחות) מועיל אבל כי לא מזכיר בהדיא החומש לא מהני: **אמר רבי נראין כו'**. סבר חומש לא מעכב

ולכך נשבת חולל אבל בחול לא חילל דחיישין לפשיעה ונשבת לא חיישין משום עונג:

מבכר **דפליג אפילו בהקדש**. תימא ליטני דה"ק נראין דברי ר' אליעזר לר' יהושע בהקדש שאף ר' יהושע לא פליג אלא נמעשר דהכי משני צפ"ק דחולין (דף יב.) ואי גרסינן הכא תרי זימנין נראין ונראין אחי שפיר ולספרים דגרסינן נתן לו מוכח בהדיא דמייירי בהקדש דנתן לו משמע לגזרי':

הקדש אינו מתחלף ע"ה הקרקע. הא דאמר שמואל לקמן (דף טו:) צונין בחול ואח"כ מקדישין למ"ד (וחולין דף טז.) תלוש ולבסוף חיבדו הוי תלוש אחי שפיר ואפי' למ"ד חשבו כמחזר מ"מ כיון דאם לא היה קדוש סופו ליעקר מקרי תלוש: **ונתן הבכף וקם לו**. וא"ת אי כסף דוקא מטלטלין נמי לא ואי גמרי' מנוקין ועד דכתיב כסף (שמות כה) ישיב לרבות שוה כסף ככסף א"כ קרקע נמי וי"ל דדרשינן בכלל ופרט ויסף חמישית כלל כסף פרט והיה לו חזר וכלל וכן משמע פ' יש בכור (נכורות ד' נא.) °דמתן אין פודין את הככור צקרקעות כו' ולא בהקדשות ומפרש בגמ' ולא הקדשות בכל אלו והתם גבי בכור דריש בכלל ופרט וכלל וא"ת דאי לא הוה כתיב אלא כסף לחודיה ה"א שוה כסף ככסף והשתא דכתיבי כללי ממעטינן קרקעות וי"ל דהכא כסף מיותר דה"מ למכבז חמישית ערכך וגבי בכור נמי ופדויו

מזן חדש תפדה צערכך ה' שקלים ומדכתיב כסף למדרישה לפרטא הוא דאמאי^א: **עליו** דרבות שהומשו במותר. וא"ת והלא אין חומש מעכב א"כ אין חומש כמותו וצסמון גבי מעשר נמי אמרינן דאין מוסקיף חומש על החומש וי"ל דעליו לא מייירי אלא בדבר שמשלם קרן משלם חומש: **אף אנן נמי תנינא**. ה"מ לאתויי מתני' דמיייתי צסמון דמשלם חומשא דחומשא וכיון שנעשה החומש תרומה א"כ משתלם מדבר הראוי להיות קודש ומיהו יש לדחות דמאי לשלם בכל דבר וכי משלם דבר הראוי להיות קודש או נעשה תרומה אי נמי מהך דהכא עדיפא ליה לאתויי דקמתי בהדיא חומש מן החולין: מוסקיף

קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין ^במעשר אין מתחלל על האסימון דרחמנא אמר ^גוצרת הכסף בידך ^דלרבות כל דבר שיש עליו צורה חומשו מהו שיתחלל על האסימון אתגלגל מלחא ומטא לקמיה דרבא אמר להו אמר קרא עליו ילרבות חומשו כמותו אמר רבינא אף אנן נמי תנינא ^ההגונב תרומה ולא אכלה מושלם תשלומי כפל דמי תרומה ^ואכלה מושלם שני קרנים וחומש קרן וחומש מן החולין והקרן דמי תרומה ^זש"מ

לכהניס ואינה ראויה צימי טומאתו ואם מטמאה אסורה באכילה לפיכך דמיה מועטים והיינו דקאמר דמי תרומה: **אכלה**. בשוגג דלא ידע שהיא תרומה: שני קנין. אחד לקרן ואחד לכפל וחומש נשכיל אכילה: **מן החולין**. פירות מתוקנין: **וסקרין**. השני שהוא בא מחמת כפל של קנס גניבה משלם נמי דמי תרומה כלומר מעות כמו שנמכרת תרומה בשוק:

ש"מ

עין מושפט נר מצוה

קד א מיי פ"ח מהל' ערכין ה' ה' נוס"ד ה' ה' ופ"ה מהל' מעשר שני ה' א ופ"י מהל' תרומות ה' ט סמג עשין קלו:

קח ב מיי פ"ה מהל' מעשר שני ה' יב ופ"ו מהל' ערכין ה' ג: קו ג מיי פ"ה מהל' מעשר שני ה' ד סמג שם:

ק ד מיי פ"ה שם ה' ח סמג עשין קלח: קח ה מיי שם פ"ב ה' ט:

קכ ו ז מיי פ"ה שם ה' יב:

קי ט ז מיי פ"ו מהל' ערכין ה' ג: קיא ב מיי שם ה' א: קיב ל מיי פ"י מהל' תרומות ה' יח:

קיג ז מיי פ"ד מהל' מעשר שני ה' ט [וטוש"ע י"ד ס' שלא עסקך קלח]:

קיד ז מיי פ"ו מהל' ערכין ה' ב ופ"י מהל' תרומות ה' טו ופ"ד מהל' מעשר שני ה' ט [וטוש"ע שם]:

קכז ס ע מיי פ"י מהל' תרומות ה' כג:

תורה אור השלם

1 ואם בבהמה חטאתא ופדה בערקיף ויסקף חמשותו עליו ואם לא יגאל ונקבר בערקיף: ויקרא כז כז

2 אם תשיב משבת גלץ עשות חפציך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יי מבקר וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר: ישיעיהו נח יג

3 ואם יגאל יגאל את השדה המקדיש אותו ויסקף חמישית כסף ערקיף עליו וקם לו: ויקרא כז יט

4 ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסקף חמשיתו עליו ונתן לכהן את הקדש: ויקרא כב יד 5 ונתתה בכסף וצרת חכסף בידך וחלבת אל המקום אשר יבחר יי אלהיך בה: דברים יד כה